

motyw boga

Wstęp

Motyw Boga należy do najważniejszych i najczęściej podejmowanych tematów w historii literatury. Od najdawniejszych tekstów aż po współczesność twórcy ukazywali Boga na wiele różnych sposobów – jako Stwórcę świata, sprawiedliwego sędziego, miłosiernego Ojca, opiekuna człowieka, ale także jako istotę pozornie milczącą wobec ludzkiego cierpienia. Zmieniały się epoki literackie, światopoglądy oraz sposób postrzegania rzeczywistości, jednak pytania o istnienie Boga, sens wiary, cierpienia i życia po śmierci pozostawały niezmiennie. Literatura pokazuje, że relacja człowieka z Bogiem może opierać się na miłości, zaufaniu i pokorze, ale również na zwątpieniu, buncie czy poszukiwaniu odpowiedzi na najtrudniejsze pytania. Prześledzenie motywu Boga w kolejnych epokach pozwala zauważyć, jak zmieniało się rozumienie sacrum oraz miejsce religii w życiu człowieka.

Biblia

Najważniejszym źródłem motywu Boga w kulturze europejskiej jest Biblia. Już w Księdze Rodzaju przedstawiony został opis stworzenia świata, który ukazuje Boga jako wszechmocnego Stwórcę. Wszystko, co istnieje – przyroda, człowiek oraz cały wszechświat – powstało dzięki Jego woli. Świat jest dziełem doskonałym, uporządkowanym i podporządkowanym Boskiemu planowi. Człowiek zostaje stworzony na obraz i podobieństwo Boga, co podkreśla jego wyjątkową godność oraz szczególne miejsce w świecie.

W „Hymnie o miłości”, zawartym w Pierwszym Liście do Koryntian św. Pawła, Bóg ukazany jest jako źródło prawdziwej miłości. Miłość staje się najwyższą wartością, przewyższającą wiedzę, bogactwo czy wszelkie inne dary. To właśnie dzięki Bożej

miłości możliwe jest zbawienie człowieka oraz osiągnięcie życia wiecznego. Hymn pokazuje, że relacja z Bogiem powinna opierać się przede wszystkim na miłości, a nie na strachu.

Istotne miejsce zajmuje również Księga Koheleta, zwłaszcza fragment rozpoczynający się słowami „Wszystko ma swój czas”. Autor podkreśla, że całe życie człowieka przebiega zgodnie z Boskim planem. Każde wydarzenie ma swoje miejsce i odpowiedni moment, a człowiek nie jest w stanie zmienić porządku ustanowionego przez Boga. Ostatecznie Kohelet dochodzi do przekonania, że wszystko pochodzi od Boga i tylko On zna sens ludzkiego losu.

„Przypowieść o talentach” przypomina, że wszystkie zdolności, dobra materialne oraz możliwości, jakie posiada człowiek, są darami powierzonymi przez Boga. Każdy powinien odpowiedzialnie wykorzystywać otrzymane talenty, rozwijać je oraz pomnażać. Człowiek zostanie bowiem rozliczony z tego, jak wykorzystał dary otrzymane od Stwórcy.

Nowy Testament przedstawia narodziny, życie, śmierć i zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa, który jest Synem Bożym. Chrystus naucza o miłości bliźniego, przebaczeniu oraz miłosierdziu. Dzieje Apostolskie opisują natomiast działalność pierwszych chrześcijan oraz ich prześladowania. Ich niezłomna wiara pokazuje, że dla wielu ludzi Bóg był wartością ważniejszą niż własne życie.

Średniowiecze

W średniowieczu dominował teocentryzm, czyli przekonanie, że Bóg stanowi centrum świata oraz życia człowieka. Uważano Go za najwyższy byt, źródło wszelkiego istnienia oraz ostateczny cel ludzkiego życia. Literatura tej epoki miała przede wszystkim charakter religijny i dydaktyczny.

„Legenda o świętym Aleksym” przedstawia wzór ascety całkowicie oddanego Bogu. Aleksy rezygnuje z bogactwa, rodziny i

wygodnego życia, aby osiągnąć świętość. Dzięki pokorze, cierpliwości i wyrzeczeniom może spokojnie oczekiwać śmierci, która oznacza dla niego przejście do życia wiecznego i spotkanie z Bogiem.

W „Pieśni o Rolandzie” najważniejszymi wartościami rycerza są Bóg, honor i ojczyzna. Roland walczy do końca, pozostając wierny swoim ideałom. Jego śmierć staje się świadectwem bezgranicznej wiary oraz oddania Bogu. Bohater wierzy, że po śmierci zostanie nagrodzony zbawieniem.

„Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią” pokazuje Boga jako władcę życia i śmierci. To właśnie On spełnia prośbę Polikarpa, pozwalając mu ujrzeć Śmierć. Utwór przypomina o nieuchronności przemijania oraz konieczności przygotowania się do spotkania z Bogiem poprzez uczciwe i pobożne życie.

Również w pieśni „Posłuchajcie, bracia miła” Matka Boska zwraca się do ludzi z prośbą o modlitwę i wstawiennictwo. Maryja ukazuje Boga jako miłosierznego Ojca, gotowego przebaczać grzechy człowieka.

Renesans

Odrodzenie przyniosło większe zainteresowanie człowiekiem, jednak wiara nadal odgrywała bardzo ważną rolę. Jan Kochanowski wielokrotnie podejmował motyw Boga, przedstawiając Go jako mądrego Stwórcę oraz opiekuna świata.

W hymnie „Czego chcesz od nas, Panie” poeta wychwala doskonałość Boga. Świat jawi się jako harmonijne dzieło sztuki stworzone przez Boskiego artystę. Wszystko zostało logicznie uporządkowane i podporządkowane Boskiej mądrości, opatrności oraz niezmiennym prawom. Człowiek może jedynie podziwiać wielkość Stwórcy i dziękować Mu za otrzymane dobra.

We fraszce „Na dom w Czarnolesie” Kochanowski zwraca się bezpośrednio do Boga z prośbą nie o bogactwo, lecz o uczciwe, spokojne i godne życie. Największą wartością okazuje się

szczęście rodzinne, zdrowie oraz dobre sumienie.

W pieśniach „Chcemy sobie być radzi” oraz „Miło szaleć, kiedy czas po temu” poeta zachęca do korzystania z życia, jednak zawsze z zachowaniem umiaru i wdzięczności wobec Boga. Człowiek powinien cieszyć się światem, pamiętając, że wszystko, co posiada, pochodzi od Stwórcy.

Odmienne spojrzenie pojawia się w „Trenach”. Po śmierci córki Urszulki Kochanowski przeżywa głęboki kryzys wiary. W „Trenie X” zadaje pytania o istnienie życia po śmierci oraz zaczyna wątpić w Boga, któremu dotąd bezgranicznie ufał. W „Trenie XI” dochodzi do przekonania, że człowiek nie jest w stanie zmienić Boskich wyroków. Cierpienie prowadzi poetę do refleksji nad granicami ludzkiego rozumu i wiary.

Barok

Literatura baroku przedstawia człowieka rozdartego pomiędzy światem doczesnym a wiecznością. Bóg często ukazwany jest jako surowy sędzia, przed którym człowiek odpowiada za swoje czyny.

Mikołaj Sęp Szarzyński przedstawia Boga jako najwyższego władcę oraz Chrystusa-Króla. Człowiek prowadzi nieustanną walkę z grzechem i szatanem, a jedynym ratunkiem pozostaje Boża łaska. Droga do Boga jest trudna i wymaga ciągłego duchowego wysiłku.

Daniel Naborowski w utworze „Marność” nawiązuje do biblijnej Księgi Koheleta. Przypomina o przemijaniu życia oraz nietrwałości dóbr materialnych. Człowiek powinien zachować spokój wobec zmienności losu, ufać Bogu i żyć pobożnie. Tylko wiara pozwala przezwyciężyć lęk przed śmiercią.

Romantyzm

Romantyzm przynosi bardziej osobisty i emocjonalny obraz relacji człowieka z Bogiem. Obok pokory pojawiają się bunt,

zwątpienie oraz dramatyczne pytania o sens cierpienia.

W „Dziadach” Adama Mickiewicza widzenie księdza Piotra przedstawia Boga jako wszechmocnego opiekuna narodu polskiego. Ksiądz Piotr z pokorą wyznaje: „Panie, czymże ja jestem przed Twoim obliczem?... prochem i niczem”. Polska zostaje ukazana jako naród wybrany, którego cierpienie przypomina mękę Chrystusa.

Całkowicie odmienną postawę prezentuje Konrad w „Wielkiej Improwizacji”. Bohater buntuje się przeciwko Bogu i domaga się „rządu dusz”, wierząc, że lepiej pokierowałby losem ludzi. Milczenie Boga staje się symbolem tajemnicy Boskich planów oraz ograniczoności ludzkiego poznania.

W „Panu Tadeuszu” Jacek Soplica przyjmuje imię księdza Robaka jako znak pokuty i skruchy wobec Boga. Poprzez służbę ojczyźnie oraz poświęcenie stara się odkupić swoje dawne winy.

Juliusz Słowacki w wierszu „Smutno mi, Boże” przedstawia samotnego pielgrzyma, który zwraca się do Boga podczas podróży. Utwór ma charakter modlitwy pełnej tęsknoty, smutku i refleksji nad własnym losem. Podmiot liryczny szuka pocieszenia w wierze, choć jednocześnie odczuwa niepewność.

Zygmunt Krasiński w „Nie-Boskiej komedii” pokazuje świat pogrążony w chaosie moralnym. Ostatecznie zwycięża jednak Chrystus, co symbolizuje triumf dobra, prawdy i Boskiego porządku nad złem.

Cyprian Kamil Norwid w „Mojej piosnce II” wyraża tęsknotę za ojczyzną i światem wartości chrześcijańskich. Powtarzane słowa „Tęskno mi, Panie” są jednocześnie modlitwą oraz wyznaniem wiary.

Pozytywizm

W pozytywizmie motyw Boga pojawia się rzadziej, jednak nadal pozostaje ważnym elementem literatury. W „Quo vadis” Henryka

Sienkiewicza przedstawione zostały początki chrześcijaństwa. Pierwsi chrześcijanie mimo prześladowań pozostają wierni swojej wierze. Ich odwaga, przebaczenie oraz gotowość do męczeństwa pokazują siłę zaufania Bogu.

Młoda Polska

Twórcy Młodej Polski często przeżywali kryzys wiary, dlatego obraz Boga stawał się bardziej złożony.

Jan Kasprówicz w „Hymnach” buntuje się przeciwko Bogu, którego przedstawia jako surowego i milczącego sędziego. Poeta pyta o sens cierpienia oraz niesprawiedliwość świata. Natomiast w „Księdze ubogich” jego spojrzenie ulega zmianie – Bóg staje się dobrotliwym, wyrozumiałym opiekunem człowieka.

Tadeusz Miciński w wierszu „Jam ciemny jest wśród wichrów płomień Boży” ukazuje Boga jako źródło wszelkiego istnienia, nawet tego, co wydaje się człowiekowi złe i niezrozumiałe. W utworze „Ananke” pojawia się motyw buntu przeciwko Boskiemu porządkowi świata. Szatan symbolizuje sprzeciw człowieka wobec harmonii ustanowionej przez Boga.

Współczesność

Literatura współczesna bardzo często ukazuje różnorodne postawy wobec Boga – od głębokiej wiary po całkowity ateizm.

Ksiądz Jan Twardowski w wierszach „Podziękowanie”, „Daj nam” oraz „Spieszmy się” przedstawia Boga jako istotę niezwykle bliską człowiekowi. Relacja człowieka z Bogiem opiera się przede wszystkim na miłości, dobroci oraz codziennym dostrzeganiu piękna świata. Bóg objawia się w prostych wydarzeniach życia i zachęca do okazywania miłości drugiemu człowiekowi.

W reportażu Hanny Krall „Zdażyć przed Panem Bogiem” Marek Edelman mówi o swojej pracy lekarza jako próbie przedłużania ludzkiego życia. W słynnych słowach porównuje siebie do

człowieka osłaniającego płomień świecy, którą Bóg zamierza zgasić. Nie jest to bunt przeciwko Stwórcy, lecz wyraz odpowiedzialności za życie drugiego człowieka.

Albert Camus w „Dżumie” przedstawia dwa odmienne sposoby rozumienia Boga. Doktor Rieux nie szuka odpowiedzi religijnych i uważa, że człowiek sam powinien walczyć z cierpieniem oraz śmiercią. Nie obarcza Boga odpowiedzialnością za zło świata, lecz skupia się na własnym obowiązku niesienia pomocy. Ojciec Paneloux interpretuje epidemię jako karę zesłaną przez Boga na grzeszników i nawołuje do modlitwy oraz pokuty. Zestawienie obu bohaterów pokazuje różne sposoby reagowania na cierpienie.

Tadeusz Różewicz w wierszu „Bez” przedstawia świat pozbawiony Boga. Współczesny człowiek stopniowo traci wiarę, często nawet nie zauważając momentu odejścia od religii. Utwór ukazuje duchową pustkę oraz zagubienie człowieka żyjącego bez odniesienia do sacrum.

Czesław Miłosz wielokrotnie podejmował problem wiary. W „Piosence o końcu świata” nie neguje istnienia Boga, lecz pokazuje, że koniec świata dokonuje się każdego dnia dla poszczególnych ludzi. W wierszu „Oeconomia divina” podkreśla, że świat bez Boga pogrążyłby się w chaosie, ponieważ Boski porządek stanowi fundament istnienia. W utworze „Wiara” cierpienie zostaje ukazane jako element nadający sens ludzkiemu życiu i prowadzący do głębszego poznania Boga. W „Nadziei” poeta przekonuje, że rzeczywistość nie ogranicza się wyłącznie do świata materialnego, a człowiek powinien wierzyć w istnienie rzeczy niewidzialnych. Natomiast w wierszu „Miłość” podkreśla, że służba Bogu nie zawsze wymaga pełnego zrozumienia Jego planów. Wiara polega również na zaufaniu oraz gotowości do podążania drogą wyznaczoną przez Stwórcę.

Zakończenie

Motyw Boga obecny jest w literaturze wszystkich epok i podlega licznym przemianom. W Biblii oraz średniowieczu dominuje obraz

Boga wszechmocnego i będącego centrum ludzkiego życia. Renesans podkreśla Boską harmonię świata, natomiast barok zwraca uwagę na przemijanie oraz odpowiedzialność człowieka przed Stwórcą. Romantyzm ukazuje zarówno pokorę, jak i bunt wobec Boga, a twórcy Młodej Polski często wyrażają wątplenie oraz duchowy kryzys. Literatura współczesna przedstawia natomiast niezwykle różnorodne postawy – od głębokiej wiary i zaufania po całkowite odrzucenie Boga. Niezależnie jednak od epoki motyw Boga pozostaje jednym z najważniejszych tematów literatury, ponieważ wiąże się z podstawowymi pytaniami o sens życia, cierpienia, śmierci, moralności oraz miejsca człowieka w świecie.

Jeśli szukacie pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebujecie korepetycji, konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac - oczywiście tylko w granicach prawa.